

ЛИСТИ БОГДАНА ЛЕПКОГО ДО ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

№ 6

Вповажаний Пане Редакторе!

Посилаю жмінку віршів. Це властиво оден вірш розбитий на п'ять частинок не припадкові, а річово, бо він складається з п'ятьох моментів.

На око дуже простий і легкий, та найпростіші речі звичайно бувають найтрудніші.

Поезія «залізного бетону» і тим подібних нових цінностей мені не імпо-нус. Це чужий намул. З півночі сунуться ледяки і нівечат українську красу. Безталанні наші «творці» не бачать того й не розуміють. Їм здається, що вони відкривають якусь нову Америку, а між тим вони бавляться в московським болоті та ще розчиняють на українській крові.

Революція,
Еволюція,
Волюція,
Люція,
І я,
Я!

Такі забавки можна творити в безконечність. Але на що? Хіба на те, щоб всілякі професорські критики мали нагоду писати дурниці. Тим панам здається, що літератури, це класифікація по старим нормам і що вони, як гімназіяльні господарі кляс визначають письменникам льокації в клясі: Перша льокація — Олесь, друга Чупринка і т. д. А на другий рік: Перша льокація — Тичина, друга Семенко і т. д.

Ідіоти! Сила зворушливості, до сліз, або до сміху, до найвищої різкоші, або до глибокої розпуки, це тая цінність, яка криється в літературних творах. Всього инше — позолітка, літературна ондуляція, оздоба, котра змінюється з дня на день. І не в політичних програмах сила літератури. Стефаник — аполітик, а він наш найбільший прозаїк, його «Синам» нічого рівного не знаю, не лиш у нашій, але й у світовій літературі. Це наші гордоці народні, — хоч яке воно розпучезе і безнадійне.

Та досить! Я, — балакун. Старіюся. А до того чужина. Приходиться самому з собою говорити. Кругом маленька заздрість. Що корч, то гадюки. В очі солодкі, поза очі смічать. Як могли б, то задоптали б чоловіка в болото. Не добрі, що не пропав, що даю собі без них раду. Як який безплатний курс — викладай. А як платний — кличуть бувших дипломатів, патентованих партійників, фаміліантів.

Гидко! Втікаеш між паперів, вирієшся між стрічки і строфи, щоб забути про ті низькі душі, про ті виплоди війни, революції і бездарного будування, а властиво руйнування самостійності України. Розкляли, оплюгавили, осмішили і в нагороду поставили професорами...

Тю!

Де наш колишній Яцків? Яка шкода, що він сам себе підкосив. Його колишня коса мала б тепер гарне й корисне живно.

«Вістник» дістав. Дякую. Читаю ра-

до. Багато дечого гарного. Гриневичева не що будь. Вона мусить виплисти на верх. Це ж поетка. Психологічний етнографізм, чи етнографія психологічна, до того дійсно поетичне чуття. Квітка, що виростає з рідного поля, а не якийсь чужими вітрами нанесений хабаз. Поздоровіть її від мене і побажайте дальшої охоти до корисної праці.

З поетів — Купчинський, Олесь, Бабій, з перекладачів Луцький і Липа. На них можна надіятися.

В Купчинського є українська стихія, є легкість форми, — най здоровий росте! Ага! Знаєте — для мене все таки Мільська Венера дороща від найгрубшого поліна, хоч поліна в зимі дуже добра річ... Скажіть д. Дорошенкови, що я перед роком передав книжки, позичені ним з тов(ариства) Шевченка, мабуть через В. Темницького. Най спитає його. Я маю тільки Кониського, але це власність п. Дорошенка, а не товариства. Не відсилаю тому, бо труднощі з висилкою, а він тую книжку дістане у Львові.

Простіть, що понаписував Бог вість що. Встав лівою ногою з ліжка і з'їв дві булочки (центівки), котрі тепер коштують 1000 марок кожда. А склянка молока 3000 марок.

У Вас мабуть все таки краще. Як будете писати про «Енеїду», то пишть уважно. Видання коштує багато мільонів. Про зиск нема мови. Видала п. Дякова, жінка б. бурмістра Києва, професора при співчасті Петрушевського, офіцера гетьманського ген(ерального) штабу, «тоже малороса», котрого я притягаю до праці для нашої культури. Не треба їх зражувати — розумієте мене? Я намовляю їх видати величаву книгу «Україна», — альбом видів, типів, старовини, мистецтва, орнаменту і т. д. Кошт іде на сотки мільонів, бо нині одна кліша коштує 500000! Взагалі з критикою треба б бути більш обережним, бо часи такі, не можна нормально працювати, тому й бережно треба відноситися до вислідів праці. А в нас критика це здебільшого хамство. Чому не критикує Маковей? Він як лікар добрий, але уважний. Взагалі його перо це українське перо, а не позичене.

Прошу поздоровити п. В. Дорошенка. Щиро здоровлю

Ваш Богдан Лепкий.

(ЛНБ АН УРСР, від. рук., ф. 34, спр. 334, арк. 9—10. Автограф).

№ 7

Вповажаний Добродію!

Дякую за лист. Не відписував так довго, бо не було «настрю». У нас зробилось щось таке, не знати що. Долар 4 марки 20 феників, як перед війною. Значиться за доляра можна купити кільо м'яса, або сотнир вугля. Підстава мого матеріального життя це тих 10 доларів, котрі заробляю в Америці. Можете собі уявити, в якому тяжкому положенню знайшовся я не-раз!

«Дух бо бодр, плоть же немощна

єсть!» Хотілобся працювати, а тут біда за волосся тягне. Не дає.

Люди цього не розуміють, пишуть, щоб прислати вірші, оповідання, навіть кантату на святго Йосифата, а мені тепер не до того.

Ніхто ж не спитає, як я собі даю раду. А про других дбають. В Празі приміщували багатьох. Олесь дістав стипендію. Тай гарно. Але зі мною зле.

Це, розуміється, тільки для виправдання, чому не пишу. Та ще подумайте, що сама почтова марка коштує 300 000 000 000! Гарна цифра, — правда!

За тими клопатами я забув про ювілей тов(ариства) ім. Шевченка. Вправді воно й про мене не тямить, але все таки я був би побажав йому дальшого доброго розвитку, бо шаную нашу найстаршу наукову інституцію і рад бачити її в повнім блеску слави.

Напишу, хоч спізнени, та не менше щирі слова привіту на руки теперішнього голови.

Щодо споминів д. Велинського, то я другої гадки ніж Ви. На них пок. Доманицький будовав біографію Марка Вовчка, бо другого джерела аж до її побуту в Петербурзі не маємо. Я тепер пишу біографію Марка Вовчка видрукую ці Спогади.

Для Вістника вишлю щось на другий тиждень, бо цей у мене дуже, а дуже важкий. Аж голова болить, стільки клопотів і всякого діла.

Будьте ласкаві, передайте долучений лист Пані Гриневичевій. Вона раз тільки подала мені свою адресу. Та(я) адреса пішла між «папір'я» і я її ніяк не віднайду. Тому й не відписував так довго, а вона певно трівожиться, чи не пропала рукопись (не рукопис!) її оповідань. Перепросьте її від мене, — будь ласка! Що до того «писа», то я привик, що 50 літ газета називалася «часопись», (тая часопись), аж нараз кажуть писати «той часопис». Це так, як коли б поляки нараз стали казати «ten gazet»**. Ніяк не звиню до такої еквилібристики...

Щиро Вас' здоровлю, прошу поздоровити п. Дорошенка. Бажаю Вам веселого свята, на стільки тепер можна веселитися, і щасливішого нового Року, ніж був попередний.

Ваш Богдан Лепкий.

** «Той газета» (польськ).
(ЛНБ АН УРСР, від. рук., ф. 34, спр. 334, арк. 11. Автограф).

№ 8
ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВОМУ
ВІСТНИКОВИ
ПІД РІЗДВО

Колядки, колядки, колядки,
Свічечки на зеленій ялинці,
Білий сніг вкрив садки і грядки,
Мерехтять на кождіській билінці.

Любі сни, райські сни, сни весни,
Сни про те, що було і минуло, —
Хоч як серце у грудях тисни,
Щоб забуло, — воно не забуло.

Кождий день, кожду річ, кождий мент,
Кожде слово з уст близьких і рідних
Заховало воно мов фрагмент,
Мов мелодію гарф непобідних.

Богдан Лепкий.

Високоповажаний Пане Редакторе!
Щиро дякую Вам і цілій Шановній
Редакції Літературно Наукового Вісни-
ка за бажання, якими не забули Ви при-

внати мене в день моїх 50 уродин.

Може й не заслужив я на таку пошану, може не дав таких творів нашій рідній літературі, які міг і повинен був дати, потіха для мене, що працював пильно і щиро. Не раз не писав я того, що хотів, а те що диктував мені голос народної совісті, — в тому лежить мій гріх супроти чистого мистецтва, але ж і розрішення повинен дати мені не хто другий, а народна справа.

Дай Боже, щоб мої молодші товариші по перу не потребували попадати в такі конфлікти з собою, щоб вони всі свої сили і всі свої дари могли зложити на жертвеннику рідного слова, привабливій богині краси.

Дай Боже діждатися більш сприятливих умов для розвитку нашої рідної культури, щоб український геній засіяв у своїй повній величі і провадив наші грядущі покоління до волі і до слави.

Щиро Вас шануючий
Богдан Лепкий.

Berlin, Wannsee,
Flora Strasse, Villa Frantz.

P.S. Чи Ромко К. вже вернув до хати? Поздоровіть його від мене. Для брата його тепер пізно випускатися. Най скоро вносе подання на другий семестр, а я, по змозі сил, попру його.

Коли б Вам треба було моєї кліші, то вона єсть у Радника Бара(їнського).

(ЛНБ АН УРСР, від. рук., ф. 34,
спр. 334, арк. 12. Автограф).

№ 9

Вповажаний Пане Докторе!

Ваш лист передав др-ови Сімовичови. До «Вістника» не посилав я нічого, бо не знав, чи він ще виходить. Я вже кілька чисел не дістав, себто від марця починаючи. Отже бракує мені: марець, цвітень, май, червень, липень.

Будьте ласкаві вишліть. Посилаю Вам дуже цікавий документ до життєписи Марка Вовчка, спомини її брата. Може помістити в оригіналі, або в перекладі на українську мову. Історія цього документу така. Покійний Доманицький збирався писати монографію Марка Вовчка. Як звичайно, він дуже совісно приступив до діла. Порозшукував усіх знайомих покойної великої новелістки, постарався о різні листи, нав'язав кореспонденцію з її другим чоловіком, Лобачем, з сином і з братом. Від брата він і дістав отсі листи.

Доманицький сидів тоді в Закопанім, в санаторії д-ра Вільчинського з Києва. Були там також В. Літинський і д. Донцов. Там відвідав я його зимою 1909 року. Він показував мені ці матеріали, а що я збирався писати з том моєї літератури, а він працював над 2 виданням Аркаса так радо згодився позичити мені ці матеріали для моєї праці. Я поробив собі копії. Виїжджаючи до Аркатон Доманицький передав мені ще деякі другі матеріали до Марковички кажучи: «Переховайте їх. Як верну, то віддасте мені, а не верну, то знаю, що вони у вас не пропадуть. Як не я, то ви покористуетесь ними».

Ці матеріали привіз восени 1914 року д. Глубінка з Кракова до Відня і вони зберігалися в «Союзі В(изволення) Укр(аїни)» під бюрком д. Жука. Що лиш 1918 року тодішній голова укр(аїнської) Санітарної місії др. Воевідка міг їх привезти мені до Берліна, бо скорше цензура не пускала. Тут вони й лежали, поки я не забрався до видання творів Марка Вовчка в 3 томах для Оренштайна. В третім томі буде поміщено чимало з них. Але цей том появиться ще лиш за кілька місяців. Отже можете ці дуже цікаві спомини

видрукувати в найблищім числі «Вістника», додавши примітку від Редакції про їх походження на підставі того, що я Вам оттут написав... Додам, що брат Марковички не все має рацію, хоч хоче її мати.

Йому не відомо було, що Марковичка писала листи до свого мужа лиш по українськи, а він до неї лиш по російськи, з того можна вносити, що вона й балакала з ним не інакше лиш по українськи, бо з листів це видно. Так само лиш по українськи балакала з сином. Вона була свідомо українка...

Що до статті про мене, то це Ваша річ, а не моя. Мені було б дуже приємно, коли б її написав Маковей. Він справжній поет і його перо легке, він чує те, що пише.

А не напише ніхто, то обійдеться, як обійшлося без одного. Краще нічого, як щонебудь і як будь, краще мовчання, бо неправда. А неправди мені довелось почути чимало. Не реаую, бо часу немаю. І охоти до того також не маю.

Хай бреше, кому брехати любо. Я не бузько, щоб ловити жаби. А вже найгірше як люди пишуть про те, чого не знають, не читали і не зрозуміли. А в нас такого найбільше.

Я маю роботи більше ніж сил і часу. Тая робота здебільшого безкористовна. «Укр(аїнське) Слово» вже 5 місяців не платить мені нічого. Так само Оренштайн. Коли б не Америка, то пропав би як пєс на ярмарку. От таке то!

Щиро Вас здоровлю

Богдан Лепкий.

Berlin, Wannsee,
Florastr 12.

(ЛНБ АН УРСР, від. рук., ф. 34,
спр. 334, арк. 13—14. Автограф)

Публікація Петра БАБ'ЯКА.
м. Львів.